

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2011. május 4.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válasz elemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válasz elemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válasz elemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1–1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5–0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-l kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amely megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálna-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
----

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.
----

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
----

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
----

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszlemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszlemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
----

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
----

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.
----

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
----

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
----

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
----

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
----

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.
----

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám**
  - **egész szám, akkor nincs teendő;**
  - **törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. Rövid választ igénylő feladatok**1) Az ókori Hellász (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)**

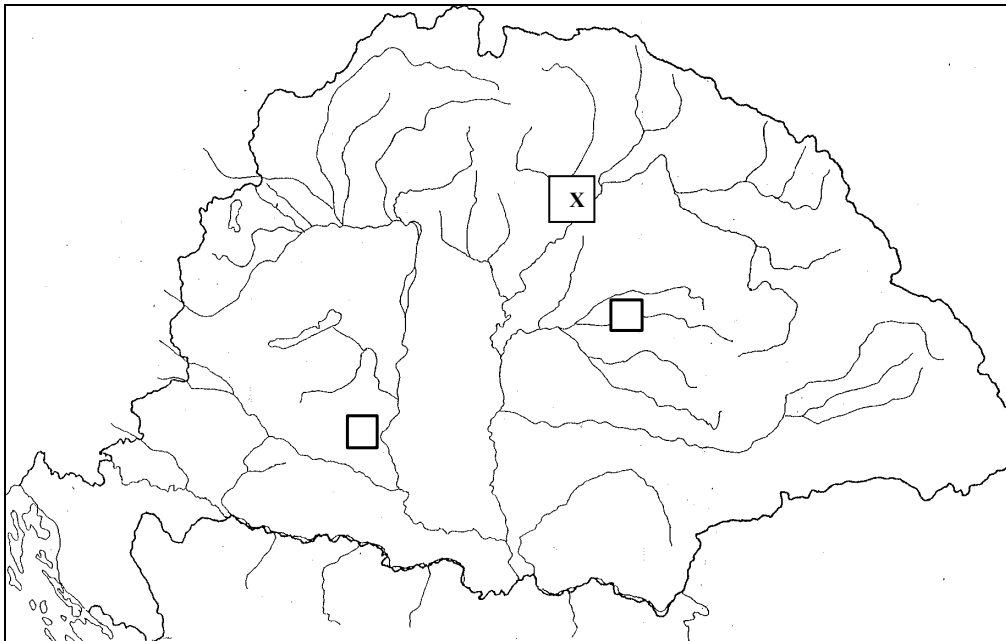
- a) Periklész
- b) Nagy Sándor, *vagy* Alexandrosz
- c) Szolón
- d) sztratégosz

2) A középkori Európa szellemisége (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) ferences
- b) XIII. század.
- c) kolduló
- d) domonkos *vagy* dominikánus

3) A középkori Magyarország (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) IV. Béla
- b) 1241
- c) Batu (aláhúzó)
- d) *Helyszín:* Muhi
- e)

4) A nagy földrajzi felfedezések (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a)
  - A) Kolumbusz Kristóf
  - B) Fernando Magellán
  - C) Vasco da Gama
- b) király: (Aragóniai) Ferdinánd
királynő: (Kasztíliai) Izabella

5) A XVI. századi magyar gazdaság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Vastag vonal: A török hódoltság határa
 b) Szürke területek: Az állattartás (vagy marhatartás) területei
 c) Kiegészítendő: Osztrák vagy Osztrák örökös vagy Örökös
 d) Aláhúzendő: nyersanyag

6) Napóleoni háborúk (Összesen 3 pont.)

- a) Helyes sorrend: B, C, A (1 pont)
 b) császár (1 pont)
 c) (nagy) francia forradalom (1 pont)

7) Széchenyi István (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

Állítás	Igaz	Hamis
a)	X	
b)		X
c)		X
d)		X
e)	X	

8) Életmód, életviszonyok az első világháború idején (Összesen 3 pont.)

- a)
 A) elveszik, elkobozzák
 B) jegyre adják (jegyrendszer)
 b) B) Az újságot cenzúrázták, a vonatkozó cikket törölni kellett.
 c) propaganda célból készült vagy katonákat toboroztak vagy buzdít, hogy álljanak be a hadseregbe
 (Más, hasonló értelmű válasz is elfogadható!)

9) A magyar zsidóság a Horthy-korszakban (Összesen 5 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont.)

	Év	Törvény
1)	1941	Harmadik zsidótörvény
2)	1920	Numerus Clausus
3)	1939	Második zsidótörvény
4)	1938	Első zsidótörvény

b) munkaszolgálat (1 pont)

10) 1945 utáni magyar gazdaság (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

- a) mert bevezették az új pénzt, és a régit eldobálták az emberek vagy mert az infláció olyan nagy volt, hogy a pénz nem sokat ért
 (Más, hasonló értelmű válasz is elfogadható!)
- b) pengő
 c) államosítás
 d) a tehetősebb, módosabb gazdák megnevezése

---

11) A világgazdaság 1945 után (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

- a) olajárrobbanás
- b)
  - 1) OPEC
  - 2) KGST
- c) a globalizációt *vagy* a világgazdaság globális, egész földre kiterjedő jellegét *vagy* a nagy cégek, vállalatok a világ minden részén megvetik lábukat
(*Más, hasonló értelmű válasz is elfogadható!*)

12) A rendszerváltás utáni Magyarország (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

- a) alkotmánybíróság
- b) az állampolgári jogok országgyűlési biztosa
- c) önkormányzat
- d) alkotmány

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. feladat Római köztársaság válsága

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a római köztársaság válságjelenségeinek bemutatására összpontosít, a válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal. A vizsgázó bemutatja a válság főbb jellegzetességeit, vázolja annak okait, körülményeit.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a Római Birodalom a Földközi-tenger medencéje köré szerveződött, és megemlíti, hogy a köztársaság válsága a Kr.e. II. századtól bontakozott ki, s csak a Kr.e. I. század végén ért véget.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: háború, hadsereg, rabszolga, válság, latifundium, szenátus, polgárháború.	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: vázolja, hogy a római kisbirtokok a háborúk idején tönkrementek, és megállapítja, hogy a birtokszerkezet a háborúk után jelentősen megváltozott. T Pl.: a vizsgázó rögzíti, hogy Róma városállamból birodalommá vált, és megállapítja, hogy ez a folyamat negatív társadalmi, mentalitásbeli jelenségekkel is járt.	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja a köztársaság válságának jellemző okait, hátterét, vázolja a válság meghatározó részterületeit. T Pl.: bemutatja, hogy a köztársaság válságában nagy szerepe volt a hódító háborúknak, és rámutat, hogy a hódítások jelentős mértékben átalakították a római társadalom szerkezetét. T Pl.: rögzíti a köztársaság irányításának valamely jellemzőjét (pl.: a tisztségviselőket egy évre és párosával választották), és megállapítja, hogy a birodalom gazdasági-politikai irányítása, katonai szervezete a régi módon már nem volt működőképes. T Pl.: érzékelteti, hogy a rabszolgák egyre nagyobb száma összefüggött a hódító háborúkkal, és megállapítja, hogy helyzetük fokozatos romlása hozzájárult a válság elmélyüléséhez.	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

14. feladat Reformáció		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a reformáció kibontakozásának okaira összpontosít, ismerteti a lutheri irányzat alapvető jellegzetességeit.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a XVI. századi Németország gazdasági-politikai viszonyait, rávilágít a reformáció kibontakozását elősegítő tényezőkre.</p> <p>A vizsgázó bemutatja Luther legfontosabb tételeit, vázolja azok történelmi hatását, jelentőségét.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a reformáció először a német területeken bontakozott ki (Wittenberg), és megemlíti, hogy elindulását Luther tételeinek kifüggesztésétől, 1517-től számítjuk.</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja az általános fogalmakat: vallás, vallásháború, hitvita, reform, Biblia, igehirdetés.</p> <p>T Szakszerűen használja a téma szakkifejezéseit: búcsúcédula, bűnbocsánat, két szín alatti áldozás, humanizmus, evangélikus.</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: rögzíti a Német-római Császárság sajátos politikai viszonyait (pl. fejedelmek és császár viszonya), és megállapítja, hogy Luther tanai a társadalmi-politikai nyugtalanságban kedvező talajra találtak.</p> <p>T Pl.: ismerteti a búcsúcédulák szerepét, és rávilágít, hogy Luther tételeiben is meghatározó szerepet játszott annak kimondása, hogy a búcsúcédulák árusítása visszaélés az egyházi hatalommal.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy Luther szerint a bűnt csak Isten bocsáthatja meg, és vázolja, hogy tételei a pápai hatalom kritikáját is jelentették.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Luther németre fordította a Bibliát, és megállapítja ennek történelmi jelentőségét (pl. ez volt az első német nyelvű teljes fordítás, ez lett a német irodalmi nyelv alapja, a Biblia üzenete így könnyebben jutott el a az egyszerű emberekhez) az anyanyelvűség (német nyelvű Biblia) meghatározó része lett a lutheri reformációnak, és rávilágít, hogy Luther erősíteni kívánta a közösséghez, a gyülekezethez való tartozás érzését (közös éneklés, két szín alatti áldozás), a Bibliához, az evangéliumokhoz való kötődést.</p>	0-10

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a reformáció kibontakozásának okait, háttérét és bemutatja a lutheri tanok szerepét, fontosabb következményeit.</p> <p>T Pl.: lényegi megállapítást tesz a XVI. század eleji Német-római Birodalom társadalmi, politikai vagy kulturális viszonyaival kapcsolatban (széttagoltság, birodalmon belüli konfliktusok, humanizmus terjedése), és megállapítja, hogy ezek a körülmények is segítették a reformáció kibontakozását.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a katolikus egyház és a pápai hatalom világi vonásai erősítették a vallási kritikák kialakulását, és megállapítja, hogy Luther kritikájával az egyház megtisztítását, megreformálását kívánta elérni.</p> <p>T Pl.: bemutatja Luther teológiai nézeteit (a Biblia az isteni kinyilatkoztatás egyedüli forrása, a bűnök megbocsátása csak Isten kegyelmétől függ, eltérés a katolikus egyház nézeteitől a papi rend, a szentségek és az úrvacsora kérdésében), és megállapítja, hogy Luther és követői új felekezetet alapítva végül kiszakadtak a katolikus egyházból.</p> <p>T Pl.: rögzíti a hívek közösségét (gyülekezet) vagy az új felekezet belső viszonyait érintő reformok valamelyikét (anyanyelvű istentisztelet és prédikáció, éneklés, lelkész szerepe, egyházszerkezet), és megállapítja, hogy a reformok a hívek és az egyház viszonyában bekövetkezett változásokat is tükrözték.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	<p>0-8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>

15. feladat Az első ipari forradalom *(rövid)*

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az ipari forradalom társadalmi hatásainak bemutatására összpontosít, a válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal. A vizsgázó bemutatja az angliai társadalom átalakulásának főbb okait, vázolja az átalakulás sajátosságait, körülményeit.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy az első ipari forradalom Angliában bontakozott ki, megemlíti, hogy a folyamat a XVIII. század második felében kezdődött, és a XIX. század folyamán is hatott.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: társadalmi átalakulás, iparosodás, ipari forradalom, demográfiai robbanás, urbanizáció.	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy Anglia lakossága jelentős mértékben nőtt, és megállapítja, hogy a társadalom egyre kisebb hányada dolgozott a mezőgazdaságban. T Pl.: rögzíti, hogy Angliában a leggyorsabb a városiasodás, és megállapítja, hogy ez a folyamat szorosan összefügg az ipari forradalommal (az új munkahelyek az alapvetően városokhoz kötődő ipari üzemekben jöttek létre).	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja az angliai társadalmi átalakulás meghatározó elemeit, és vázolja azok háttérét, fontosabb hatásait. T Pl.: rávilágít, hogy Anglia tőkés átalakulása és a technikai találmányok elősegítették az ipar fejlődését, és megállapítja, hogy az ipari forradalom jelentős változásokat okozott az angol társadalomban (munkásság társadalmi rétegeként való megjelenése, urbanizáció és hatásai, női és gyermekmunka). T Pl.: vázolja, hogy a városiasodással a korábbi társadalmi kötelek meglazultak (vidékről elköltözők, eltávolodó családok) és megállapítja, hogy ez hatott a korszak társadalmi szokásainak, mentalitásának megváltozására is. T Pl.: érzékelteti, hogy a gazdaság ipari átalakulása új életkörülményeket teremtett (városi környezetszennyezés, a modern ipari munkásság létfeltételei, nők és gyermekek helyzetének változása), és megállapítja, hogy ez elősegítette az új politikai és társadalmi törésvonalak kialakulását.	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

16. feladat Az olasz fasizmus**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó az olasz fasizmus sajátosságainak bemutatására összpontosít, ismerteti a fasiszta ideológia jellemző vonásait.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a fasiszta állam kialakulásának körülményeit, rávilágít a diktatúra megteremtését meghatározó tényezőkre.</p> <p>A vizsgázó bemutatja Mussolini jellemző nézeteit, vázolja azok történelmi hatását.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a fasizmus Olaszországban született az első világháború után, és megemlíti, hogy Mussolini 1922-ben került hatalomra.</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja az általános fogalmakat: ideológia, diktatúra, parlament.</p> <p>T Szakszerűen használja a téma szakkifejezéseit: demagógia, fascies, Marcia su Roma, korporáció, konkordátum.</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Mussolini forradalomnak tekintette saját hatalomra kerülését, és megállapítja, hogy a parlamentarizmus felszámolása és ellenfelei eltávolítása kezdettől fogva céljai között szerepelt.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Mussolini tisztában volt a katolicizmus itáliai politikai jelentőségével, és megállapítja, hogy saját ateizmusa ellenére védelmébe vette a katolikus egyházat.</p> <p>T Pl.: rögzíti a fasizmus ideológiájának valamely elemét (háborúpártiság, szocializmus- és demokrácia-ellenesség, az állam abszolutizálása az egyénnel szemben), és megállapítja, hogy a fasizmus szélsőséges ideológiának tekinthető.</p> <p>T Pl.: rögzíti a fasiszta propaganda valamely elemét (mítoszteremtés, egyenruha, tömegmegmozdulások), és megállapítja, hogy a propaganda Mussolini és a fasiszta párt hatalmát (vagy a tömegek befolyásolását) szolgálta.</p>	0-10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a fasiszta ideológia kibontakozásának okait, hátterét, és bemutatja fontosabb belpolitikai következményeit.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy az első világháború utáni állapotok (gazdasági-politikai feszültségek, sztrájkok) jelentősen hozzájárultak a fasiszta mozgalom sikereihez, és rámutat, hogy az olasz belpolitika instabilitása is megkönnyítette a Fasiszta Párt hatalomra jutását.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a fasizmus militarista, agresszív jellege jelentős tömegbázist tudott teremteni, és megemlíti,</p>	0-12

	<p>hogy az ellenségkép kialakításával (szocialisták, demokraták), a demagógia és propaganda eszközeivel Mussolini tovább tudta növelni mozgalma támogatottságát.</p> <p>T Pl.: bemutatja a fasiszta államberendezkedés jellegzetességeit (alkotmányosság felszámolása, Fasiszta Párt egyeduralma, államosítások, korporációs rendszer, szociális gondoskodás), és megállapítja, hogy Mussolini Olaszországból erős és egységes államot kívánt alkotni vagy megállapítja, hogy Olaszország diktatórikus berendezkedésű totális állam lett.</p> <p>T Pl.: rögzíti a Vatikánnal kötött konkordátum tényét, és megállapítja, hogy a pápával való egyezmény aláírása belpolitikai célokat is szolgált (vallásos tömegek megnyerése).</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alá-támasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

17. feladat IV. Béla*(rövid)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó IV. Béla politikájának bemutatására összpontosít, a válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a tatárjárás előtti és utáni intézkedések főbb jellegzetességeit, vázolja annak okait, körülményeit.</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy IV. Béla 1235–1270 között uralkodott, és megemlíti, hogy a tatárjárás 1241–42-ben történt, a döntő vereséget Muhi mellett szenvedte el a magyar sereg 1241-ben.</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: hadsereg, vár, főurak, tatárjárás, kunok, serviens.</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy IV. Béla a tatárjárás előtt hatalma megerősítésén fáradozott, és megállapítja, hogy a főurak háttérbe szorítására törekedett.</p> <p>T Pl.: a vizsgázó rögzíti, hogy 1267-ben IV. Béla a nemesség jogait törvényben erősítette meg, és megállapítja, hogy a</p>	0-6

	tatárjárás után az uralkodó igyekezett mind belpolitikai, mind külpolitikai támaszt, védelmet találni.	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában bemutatja IV. Béla intézkedéseinek okait, és vázolja a politikájára ható körülményeket, a döntések következményeit.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a tatárjárás előtt azért törekedett a királyi hatalom megszilárdítására, mert átlátta elődei hibás politikáját, és rámutat, hogy ennek egyik következménye a nemességgel való viszony megromlása lett, mely megnehezítette a tatárok elleni katonai védekezést.</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a tatárjárás katonai kudarca és a nagymértékű pusztítás kényszerítette rá az uralkodót politikája megváltoztatására, és megállapítja, hogy új intézkedései a katonai védelem megteremtését is szolgálták (külpolitikai kapcsolatok átalakítása, kunok visszafogadása, várak építése).</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy IV. Béla a tatárjárás után – felhagyva korábbi politikáját – intézkedéseivel a nemesség megnyerésére törekedett, és megállapítja, hogy ez a királyi hatalom további gyengüléséhez, a főurak erősödéséhez is hozzájárult.</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

18. feladat Károly Róbert és I. Mátyás gazdaságpolitikája *(hosszú)*

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó Károly Róbert és Hunyadi Mátyás gazdaságpolitikájának összehasonlítására koncentrálni, ismerteti a két uralkodó gazdasági intézkedéseinek jellemző elemeit.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a gazdaságpolitikai intézkedések körülményeit, rávilágít a döntéseket befolyásoló tényezőkre.</p> <p>A vizsgázó vázolja a két uralkodó gazdaságpolitikájának hasonló és eltérő vonásait, ismerteti a gazdasági intézkedések hatását, történelmi szerepét.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Károly Róbert 1308–1342 között, Hunyadi Mátyás pedig 1458–1490 között uralkodott Magyarországon.</p>	0-4

<p>Szaknyelv alkalmazása</p>	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja az általános fogalmakat: adó, vám, pénzreform.</p> <p>T Szakszerűen használja a téma szakkifejezéseit: aranyforint, harmincadvám, koronavám, kapuadó, hadiadó, regálé, sómonopólium.</p>	<p>0-6</p>
<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: rögzíti Károly Róbert és Hunyadi Mátyás bevételeinek rendszerét, és megállapítja, hogy míg Károly Róbert jövedelmeinek fő forrása a regálék, addig Mátyásnak már az adók.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy mindkét uralkodó törekedett stabil, jó minőségű pénzt verni, és megállapítja, hogy a pénzpolitika fontos eleme volt mindkét uralkodó gazdaságpolitikájának vagy megállapítja, hogy ez stabilizálta a gazdaságot.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy a monopóliumok (nemesfém, só) mindkét időszak gazdaságpolitikájának eszközei voltak, és megállapítja, hogy a jövedelmek növelése az uralkodói hatalom stabilitását is szolgálta.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Mátyás a régi adók egy részét új néven vetette ki, és megállapítja, hogy ezek az intézkedések a mentességek megszüntetése révén a bevételek növelését célozták.</p>	<p>0-10</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja Károly Róbert és Hunyadi Mátyás gazdasági intézkedéseinek fontosabb okait, összefüggéseit, és vázolja azok jellemző hatását.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy mindkét uralkodó kezdetben ellenfelei legyőzésén, azok háttérbe szorításán fáradozott, és rámutat, hogy gazdaságpolitikai intézkedéseik hatalmuk megszilárdítását követően váltak jellemzővé.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a gazdasági intézkedések összefüggtek a királyi hatalom megerősítésének szándékával, és megállapítja, hogy mindkét uralkodó igyekezett központi gazdaságirányítást kialakítani (Károly Róbert esetében Nekcsei Demeter tárnokmester szerepe, Mátyásnál a kincstartóság létrehozása).</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a gazdaságpolitika mindkét uralkodónál összefüggött a külpolitikai törekvésekkel is, és rávilágít, hogy míg Károly Róbert esetében békés és erős közép-európai kapcsolatok építését is szolgálta (visegrádi királytalálkozó), addig Mátyásnál a gazdaságpolitika a török elleni védekezésnek és a nyugati hódítási szándéknak, a fekete sereg fenntartásának egyaránt eszköze volt.</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a szilárd gazdasági alapok megteremtése mindkét uralkodó esetében előmozdította Magyarország európai súlyának és tekintélyének megerősödését, és megállapítja, hogy az erős gazdaság segítette őket politikai céljaik elérésében.</p>	<p>0-12</p>

	T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit. A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

19. feladat A Függetlenségi Nyilatkozat*(rövid)*

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a Függetlenségi Nyilatkozat megjelenése okainak, körülményeinek bemutatására összpontosít, a válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal. A vizsgázó bemutatja a Függetlenségi Nyilatkozat kiadásának történelmi háttérét, vázolja fontosabb következményeit.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a Függetlenségi Nyilatkozat 1849. április 14.-én született Debrecenben, és megemlíti, hogy az 1848–49-es szabadságharc idején adták ki.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: szabadságharc hadsereg, császár, nemzet, nemzetgyűlés, trónfosztás, kormányzó, kiáltvány.	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy a Függetlenségi Nyilatkozat kimondja a Habsburg–Lotharingiai-ház trónfosztását, és megállapítja, hogy a nemzetgyűlés az átmeneti időre Kossuth Lajost kormányzói jogkörrel ruházta fel. T Pl.: a vizsgázó rögzíti, hogy a magyar politika törekedett a függetlenség európai (angliai) elismertetésére, és megállapítja, hogy e törekvések nem jártak sikerrel.	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja a Függetlenségi Nyilatkozat keletkezésének okait, politikai-katonai körülményeit, és vázolja fontosabb következményeit. T Pl.: rögzíti, hogy a Függetlenségi Nyilatkozat előzménye az olmützi nyilatkozat kiadása volt, és megállapítja, hogy a Habsburg uralkodó a magyar szabadságharc leverésének hamis tudatában (kápolnai csata) döntött az alkotmányosság elemeinek visszavonása és a centralizált birodalom kihirdetése mellett. T Pl.: vázolja, hogy a tavaszi hadjárat sikerei hatására szület-	0-8

	<p>hetett meg a Függetlenségi Nyilatkozat, és megállapítja, hogy a nyilatkozat egyben politikai válasz is volt az olasz oktrojált „alkotmányra”.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a magyar függetlenség ügyét az európai nagyhatalmak (a status quo és a hatalmi egyensúly fenntartása érdekében) nem helyeselték, és megállapítja, hogy ez hozzájárult a szabadságharc külpolitikai elszigetelődéséhez, majd katonai vereségéhez (orosz beavatkozás).</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

20. feladat A nemzetiségi politika a dualizmus korában *(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a dualizmus kori nemzetiségi politika bemutatására összpontosít, ismerteti a nemzetiségi törekvések jellemző vonásait.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a hazai nemzetiségek helyzetét, rávilágít a nemzetiségi politikát és nemzetiségi törekvéseket befolyásoló tényezőkre.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a korszak legfontosabb nemzetiségekkel kapcsolatos intézkedéseit, vázolja azok hatását.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Vácsolja az Osztrák–Magyar Monarchiában a nemzetiségek jellemző térbeli elhelyezkedését, és rögzíti, hogy a dualizmus az 1867 és 1918 közötti időszakot jelentette, hogy a korszak első nemzetiségi törvénye 1868-ban született.</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja az általános fogalmakat: nemzet, nacionalizmus, nemzetiség, kisebbség.</p> <p>T Szakszerűen használja a téma szakkifejezéseit: asszimiláció, etnikum, migráció.</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: kiemeli az 1868-as nemzetiségi törvény fő törekvéseit (biztosította a kulturális, politikai és oktatási jogok tekintetében az egyéni szabadságjogokat, hiszen az ország minden lakóját – bármely nemzetiséghez tartozott is – egyenjogú állampolgárnak tekintette), és megállapítja, hogy az egy politikai nemzet elve miatt a nemzetiségek nem kaptak kollektív politikai jogokat (pl. területi autonómiát).</p>	0-10

	<p>T Pl.: rögzíti az 1907. évi törvény tartalmát, és megállapítja, hogy az Apponyi-féle törvény célja a nyelvi magyarosítás volt.</p> <p>T Pl.: vázolja, az ország etnikai megoszlását, és megállapítja, hogy az etnikai arányokhoz képest a közép-és felsőoktatásban a nemzetiségek lehetőségei jóval csekélyebbek voltak a magyarokénál.</p> <p>T Pl.: rögzíti Milan Hodža gondolatait, és megállapítja, hogy a nemzetiségi politikusok egy része elnyomásnak tekintette a magyar uralmat.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a magyar nemzetiségi politika és a nemzetiségi törekvések hátterét, mozgatórugóit, és bemutatja legfontosabb hatásait, következményeit.</p> <p>T Pl.: rögzíti az 1867. évi kiegyezés után a nemzetiségi kérdésben született szabályozást (1868-as nemzetiségi törvény és az ún. horvát kiegyezés) és megállapítja, hogy a szabályok liberális volta ellenére a nemzetiségek nem voltak elégedettek a törvényekkel.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy az asszimiláció egyfelől a korszak gazdasági fejlődéséből is fakadó spontán folyamat volt, másfelől rámutat, hogy a magyar politikai elit magyarosítási szándékai, a nemzetállamiság gondolata hozzájárultak a nemzetiségi önállósodási törekvések megfogalmazásához.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a magyar politikai elit általában elutasította a nemzetiségek politikai követeléseit, és utal arra, hogy ez megnehezítette a nemzetiségekkel való egységes és sikeres bánásmód kialakítását.</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a nemzetiségek elégedetlensége nem csupán a magyar politika magatartása miatt fogalmazódott meg (erősödő nacionalizmus) és megállapítja, hogy a századforduló külpolitikai eseményei (balkáni háborúk), majd az első világháború jelentős hatást gyakoroltak az elszakadási törekvésekre.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

21. feladat A trianoni béke gazdasági hatásai *(rövid)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a trianoni béke gazdasági következményeinek bemutatására összpontosít, a válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal. A vizsgázó bemutatja a magyar gazdaság átalakulásának kényszereit, utal a gazdasági változások hosszú távú hatásaira.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a trianoni békét 1920. június 4-én írták alá Versailles-ban, és megemlíti, hogy ez a történelmi Magyarország megszűnését jelentette.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: kereskedelem, ipar, mezőgazdaság, jóvátétel, infrastruktúra.	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy a területében kb. egyharmadára zsugorodó országban maradt a feldolgozó ipar (gépipar) nagy része, és megállapítja, hogy a trianoni béke területi döntései súlyos aránytalanságot okoztak a gazdaságban. T Pl.: a vizsgázó rögzíti, hogy a békében Magyarországot jóvátétel fizetésére kötelezték, és megállapítja, hogy ez a kötelezettség tovább súlyosbította Magyarország gazdasági helyzetét.	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja a trianoni béke jellemző gazdasági következményeit, és vázolja a gazdasági változások legfontosabb hosszú távú hatásait. T Pl.: rávilágít, hogy a történelmi Magyarország szétesése alapvetően új gazdasági körülményeket teremtett, és rámutat, hogy ez a magyar gazdaságnak és társadalomnak súlyos gondokat jelentett a 20-as években. T Pl.: vázolja, hogy a magyar gazdaság a háborús vereség gazdasági-pénzügyi következményein túl a külpolitikai elszigeteltség (pl. kisantant) miatt kereskedelmi nehézségekkel is küzdött, és megállapítja, hogy ez új külkereskedelmi lehetőségek és partnerek kereséséhez vezetett (Olaszország, Ausztria). T Pl.: érzékelteti, hogy a trianoni döntések jelentős szerepet játszottak a magyar gazdaság szerkezeti átalakulásában, és megállapítja, hogy a gazdasági nehézségeket csak 20-as évek sikeres, lassú gazdasági konszolidációja tudta enyhíteni.	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

22. feladat XX. századi demográfiai viszonyok Magyarországon		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó az 1945 utáni Magyarország népesedési viszonyainak bemutatására összpontosít, ismerteti a legfontosabb demográfiai folyamatokat.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a népesedési viszonyok változásának okait, rávilágít a demográfiai folyamatokat befolyásoló tényezőkre.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a népesedést befolyásoló legfontosabb politikai intézkedéseket, vázolja azok hatását.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Vázolja, hogy Magyarországon mikor születtek a népesedést befolyásoló fontosabb intézkedések (pl. 1952, 1967), és a forrásokban megadott idősorok alapján időben összevethető, a népesedésre és demográfiai változásokra vonatkozó megállapításokat fogalmaz meg.</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja az általános fogalmakat: születés, halálozás, házasság, kivándorlás, bevándorlás.</p> <p>T Szakszerűen használja a téma szakkifejezéseit: terhesség-megszakítás, születéskor várható élettartam, gyermekgondozási segély.</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy az élveszületések száma az 1950-es és az 1970-es évek közepén emelkedett, és vázolja, hogy bár a születések száma más időszakokban csökkent, a népesség száma 1980-ig nőtt.</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a születéskor várható élettartam 1941 és 1970 között jelentősen nőtt, és megállapítja, hogy ez a folyamat késleltette a csökkenő születésszám miatt bekövetkező lakosságcsökkenést.</p> <p>T Pl.: bemutatja a terhesség megszakítás lehetőségét szűkítő rendeletet, és megállapítja, hogy a Rákosi-korszak egészségügyi kormányzatának kinyilvánított célja volt a nők védelmén túl a születések számának növelése.</p> <p>T Pl.: rögzíti a gyermekgondozási segély bevezetésének tényét, és megállapítja, hogy a kormányzat ezzel próbálta növelni a gyermekvállalási kedvet.</p>	0-10

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja az 1945 utáni népesedési-demográfiai folyamatok okait, hátterét, és bemutatja legfontosabb hatásait, következményeit.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a születések számának alakulására átmenetileg ugyan hatást gyakoroltak a politikai intézkedések, de rámutat, hogy a 80-as évekig a népesség gyarapodását inkább az átlagéletkor növekedése okozta.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a születések számának csökkenése összefügg a női szerepek átalakulásával, a nők munkába állásával, és rámutat, a 80-as évektől tapasztalható népességfogyás okaiként említhető a magas halálozási arány (az egészségtelen életmód következtében fellépő betegségek).</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a házasságok háttérbe szorulása, a válások magas száma hozzájárul a társadalom egyik alapegységének, a családnak a széteséséhez, és megállapítja, hogy ez kedvezőtlenül befolyásolja a társadalom reprodukciós folyamatát.</p> <p>T Pl.: rögzíti a társadalom elöregedése és a csökkenő gyereklétszám következményeit (pl. ellátórendszerek problémái), és megállapítja, hogy ez a XX. század végi magyar társadalom egyik legnagyobb problémája.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	<p>0-8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>